

Biuletyn «Zamek» Nr 17 A

WYDANIE DLA POLAKÓW ZA GRANICĄ

Warszawa, dnia 19. VI. 1971r.

Plac Zamkowy 10, tel. 31 66 99

Niniejszy numer biuletynu "Zamek" przeznaczamy dla środowisk polonijnych i działających wśród nich Społecznych Komitetów Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie. Sądzymy, że jako przegląd aktualnych spraw związanych z rekonstrukcją tego zabytku, symbolu polskiej państwowości, numer ten powinien również służyć rodakom odwiedzającym kraj.

Redakcja

CO POZOSTAŁO Z ZAMKU?

Zamek Królewski w Warszawie był w okresie drugiej wojny światowej obiektem ze szczególną zaciekłością dewastowanym, rabowanym i niszczone przez niemieckiego najeźdźcę. Pierwszy akt zagłady Zamku dokonał się podczas oblężenia Warszawy w 1939 r.: 17 września, w "czarną niedzielę", część budynku wraz z wieżą Zygmuntowską spłonęła wskutek bombardowania lotniczego i artyleryjskiego. Daremne były polskie starania o zabezpieczenie i odbudowę zabytku, jednakże mimo zdewastowania i obrabowania mury zamkowe przetrwały okres okupacji i powstania warszawskiego. Wysadzenie ich w powietrze w końcu listopada 1944 r. dokończyło zbrodniczego dzieła zniszczenia.

Równolegle do niemieckiej akcji niszczenia Zamku prowadzona była polska akcja ratownicza. Jeszcze przed kapitulacją Warszawy w 1939 r. ewakuowano z Zamku najcenniejsze dzieła sztuki i pamiątki narodowe. W ciągu pierwszych miesięcy okupacji kontynuowano te wysiłki ratując zabytkowe boazerie, kominki, fragmenty architektoniczne i rzeźbiarskie; pobrano też dla umożliwienia powojennej rekonstrukcji wzorcowe próbki - elementy gzymsów, kapitele i bazy kolumn, część wyposażenia dekoracyjnego ścian, fragmenty posadzek. Po wojnie, podczas odgruzowywania terenu zamkowego,

wydobyto z rumowiska i zabezpieczono około 4 tysięcy elementów rzeźbiarskich i kamieniarskich.

W sumie przetrwało wojnę w różnych ukryciach i zachowane zostało do dziś ponad 300 uratowanych z Zamku obrazów, przeszło 60 rzeźb, 16 kominków, sto kilkadziesiąt mebli, liczne dzieła sztuki zdobniczej, wiele pamiątek - wśród nich tron i insygnia królewskie. Ocalała także urna z sercem Tadeusza Kościuszki. Z samego budynku pozostały pod gruzami fundamenty i dolne partie murów, gotyckie i renesansowe piwnice pod skrzydłem od strony Wisły, mury Wieży Grodzkiej i Brama Grodzka, skrzydło biblioteki Stanisława Augusta, wypalony Pałac pod Blachą, fragmenty budynku, w którym znajdowała się pracownia Bacciarellego, gotycki mur ciągnący się w stronę Kanonii, a także tarasy na skarpie. Pozostał też szczątek muru - pełnej wysokości - z otworami okiennymi /okno pokoju na drugim piętrze, zachowane w tym fragmencie, było na początku lat dwudziestych oknem pokoju Stefana Żeromskiego/. Dużą wagę dla odbudowy ma fakt zachowania szczegółowych planów i opisów wnętrz zamkowych oraz ponad 3 tysięcy fotografii.

POCZĄTKI ODBUDOWY

Uchwałę o odbudowie Zamku Królewskiego w Warszawie podjął Sejm 2 lipca 1949 r. Uchwała ta określała okres odbudowy na pięć lat - nazbyt optymistycznie wobec ogromu zniszczeń całego miasta, ograniczenia środków materialnych i technicznych, niedostatecznych jeszcze doświadczeń kadry budowlanej i konserwatorskiej dla rekonstrukcji na tak poważną skalę nie tylko murów zabytku lecz i historycznych wnętrz. Mimo zdecydowanego poparcia sprawy odbudowy przez społeczeństwo polskie w kraju i środowiska polonijne na obczyźnie występowały też w tej mierze opory, które przyczyniły się do wytworzenia klimatu Zamkowi nieprzychylnego /w czym główną rolę odgrywały argumenty natury ekonomicznej/, dominującego w latach sześćdziesiątych. Niemniej jednak poczynając od roku 1949 wykonano na terenie zamkowym szereg poważnych prac przygotowawczych - poczynając od odgruzowania, przez wszechstronne i bogate w odkryciu badania archeologiczne, zabezpieczenie ocalałych fragmentów, po uporządkowanie terenu i ogrodów. Zrekonstruowano też, odbudowano, bądź odrestaurowano poszczególne obiekty i budynki wchodzące w skład zespołu zamkowego.

Najwcześniej, bo w roku 1949, odbudowano Pałac pod Blachą. Z innych obiektów i budynków, których odbudowa została całkowicie bądź częściowo zakończona, wymienić należy Bibliotekę Stanisławowską Bacciarellówkę /mieści się tu obecnie Pałac Ślubów/, Kuchnie Królewskie, Arkady Kubickiego, Wieżę i Bramę Grodzką, przejście z Zamku do Katedry, Kamienicę Kościelskich, piwnice gotyckie i renesansowe.

Prace te wykonano kosztem 29 milionów zł, wydatkowanych tylko w latach 1961-1970, pochodzących z b. Społecznego Funduszu Odbudowy Stolicy /SFOS/, ze zbiorów społecznych oraz z dotacji miejskich. Nie sposób obecnie określić ściśle sumy wszystkich ofiar złożonych przez Polaków z kraju i z zagranicy, przeznaczonych wyłącznie na odbudowę Zamku, które napływały w różnych okresach do roku 1970 włącznie. Z pewnością jednak stwierdzić można, iż suma ta, nie przekraczająca 1 mln zł, stanowiła jedynie część pokrycia wydatków wymienionych wyżej.

PRZEŁOMOWA DECYZJA

20 stycznia 1971 roku, podczas spotkania członków nowego, powołanego miesiąc wcześniej, kierownictwa partyjnego PZPR z przedstawicielami środowisk i organizacji twórczych, Edward Gierek poinformował zebranych, iż zgodnie z postulatami społeczeństwa i władz miejskich Warszawy podjęta została decyzja przystąpienia do odbudowy Zamku Królewskiego.

Wiadomość o tej decyzji, opublikowana już wieczorem tegoż dnia przez radio i TV i następnego dnia przez prasę krajową, przyjęta została z aplauzem przez społeczeństwo w Polsce i przez większość środowisk polskich na obczyźnie. W kraju Polska Agencja Prasowa przeprowadziła 21 stycznia ankietę, w której ponad 86 proc. zapytanych wypowiedziało się za odbudową Zamku. Równocześnie do redakcji pism warszawskich, w tym do szczególnie propagujących odbudowę Zamku tygodnika "Stolica" i dziennika "Życie Warszawy", zaczęły napływać liczne listy z wyrazami poparcia, deklaracjami pomocy i ofiar pieniężnych. Jako jedna z pierwszych zadeklarowała ofiarę w wysokości 10 000 zł. nestorka aktorstwa polskiego Mieczysława Ćwiklińska.

OBYWATELSKI KOMITET ODBUDOWY ZAMKU

Inauguracyjne zebranie Obywatelskiego Komitetu Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie odbyło się 26 stycznia w łazienkowskim Pałacu na Wodzie. W skład Komitetu wchodzi 56 osób reprezentujących wszystkie środowiska stolicy. Komitet wybrał ze swego grona przewodniczącego i prezydium.

Przewodniczący: JÓZEF KEPA - zastępca członka Biura Politycznego KC PZPR, I sekretarz Komitetu Warszawskiego PZPR.

Wiceprzewodniczący: STANISŁAW LORENTZ - profesor, dyrektor Muzeum Narodowego; JERZY MAJEWSKI - przewodniczący Prezydium Rady Narodowej m. st. Warszawy; JANUSZ WIECZOREK - przewodniczący Rady Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa, szef Urzędu Rady Ministrów.

Członkowie Prezydium: HENRYK KOROTYNSKI - naczelny redaktor dziennika "Życie Warszawy", CZESŁAW KOTELA - naczelny architekt m. st. Warszawy; MIECZYŚLAW ŁUBINSKI - profesor, rektor Politechniki Warszawskiej; MIECZYŚLAW MARECKI - mistrz budowlany; LESZEK WYSZNACKI - redaktor naczelny tygodnika "Stolica"

Pozostali członkowie Komitetu: JAN ARBASZEWSKI - robotnik; ELŻBIETA BARSZCZEWSKA - aktorka; WALDEMAR BASZANOWSKI - pracownik naukowy; dwukrotny Mistrz Olimpijski; JAN BOGUSŁAWSKI - profesor, architekt; ANDRZEJ BORODZIK - inżynier, przewodniczący Stołecznego Komitetu Frontu Jedności Narodu; PIOTR BIEGAŃSKI - profesor, architekt; JADWIGA BUCHOLC - rolnik, radca St. RN; BOHDAN CZESZKO - literat, ALFRED FIDERKIEWICZ - weteran ruchu robotniczego; ANDRZEJ GIERSZ - minister Budownictwa; ALEKSANDER GIEYSZTOR - profesor, historyk; JAN GORAJ - rzemieślnik; JANUSZ GROSZKOWSKI - profesor, radioelektryk, prezes Polskiej Akademii Nauk; TADEUSZ GRYCZKA - technik budowlany, działacz młodzieżowy; STANISŁAW HERBST - profesor, historyk; GUSTAW HOLOUBEK - aktor, prezes Stowarzyszenia Polskich Artystów Teatru i Filmu; ZYGMUNT HUSZCZA - generał, dowódca Warszawskiego Okręgu Wojskowego; JAROSŁAW IWASZKIEWICZ - literat, przewodniczący Związku Literatów Polskich;

JAN ZYGMUNT JAKUBOWSKI - profesor, historyk literatury; MICHAŁ KACZOROWSKI - profesor, prezes Towarzystwa Urbanistów Polskich; ANDRZEJ KAJKA - dyrektor naczelny Zakładów Mechanicznych im. M. Nowotki; JAN KOBUS - rzemieślnik; WINCENTY KRAŚKO - wicepremier; ALEKSANDER KRÓL - architekt, JERZY KUBERSKI - sekretarz KW PZPR; ZBIGNIEW KUBICKI - rolnik; radny St. RN; TADEUSZ KULISIEWICZ - artysta grafik; KAZIMIERZ KUMANIECKI - profesor, filolog klasyczny; MAREK KWIATKOWSKI - kurator w Muzeum w Łazienkach; WITOLD LUTOSŁAWSKI - kompozytor; KAZIMIERZ ŁOŚ - działacz PZPR; JAN MAZURKIEWICZ "RADOSŁAW" - pułkownik, wiceprezes Zarządu Głównego ZBoWiD; JERZY MODZELEWSKI ks. biskup sufragan warszawski; LUCJAN MOTYKA - minister Kultury i Sztuki; WERONIKA ORZECHOWSKA - robotnica; JADWIGA OSIECKA - nauczycielka; TADEUSZ PIETRZAK - generał, prezes Warszawskiego ZBoWiD; WITOLD ROWICKI - dyrygent; ZYGMUNT RYBICKI - profesor, rektor UW, przewodniczący Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych; STANISŁAW SKAŁSKI - pułkownik pilot, wiceprezes Aeroklubu PRL; FRANCISZEK SKIBINSKI - generał, członek prezydium Towarzystwa "Polonia"; WACŁAW SZYMCZAK - tramwajarz; JAN ŚWIDERSKI - aktor; WŁADYSŁAW TATARKIEWICZ - profesor, historyk filozofii; STEFANIA WOYTOWICZ - artystka śpiewaczka; JAN ZACHWATOWICZ - profesor, architekt; MICHAŁ ŻYMIERSKI - Marszałek Polski.

SIEDEM KOMISJI

W skład Komisji Obywatelskiego Komitetu Odbudowy Zamku oraz powołanych podkomisji i zespołów specjalistycznych wchodzi wybitni przedstawiciele świata nauki, techniki oraz historycy i działacze społeczni.

Komisji Naukowej przewodniczy prof. dr Stanisław Lorentz, wiceprzewodniczącymi są: prof. dr Władysław Tomkiewicz, prof. dr Stanisław Herbst i doc. dr Marian M. Drozdowski. Komisja opracowuje program urządzenia wnętrz zamkowych oraz zajmuje się konserwacją i renowacją dzieł sztuki przeznaczonych do sal zamkowych.

Komisja Architektoniczno-Konserwatorska pod przewodnictwem prof. Jana Zachwatowicza opracowuje problemy

architektoniczne oraz zadania związane z przystosowaniem Zamku do nowych potrzeb jego użytkowania.

K o m i s j i P o l o n i j n e j przewodniczy gen. Franciszek Skibiński. Wiceprzewodniczącymi są: biskup Jerzy Modzelewski, płk. Jan Mazurkiewicz - "Radosław".

C z ł o n k o w i e: Jacek Dobierski - dyrektor Polskiej Agencji Artystycznej "PAGART", dr Alfred Fiderkiewicz, Tadeusz Gryczka, Gustaw Holoubek, prof. dr Jan Zygmunt Jakubowski, Jerzy Kuberski, prof. Witold Lutosławski, Kazimierz Łoś, Witold Rowicki, płk. Stanisław Skalski. Zadaniem Komisji jest utrzymywanie ścisłej więzi z wszystkimi środowiskami Polonii zagranicznej, interesującymi się dziełem odbudowy Zamku Królewskiego i powstałymi na obczyźnie Społecznymi Komitetami Odbudowy Zamku.

K o m i s j a H i s t o r y c z n o - A r c h e o l o g i c z n a. Przewodniczący - prof. dr Aleksander Gieysztor.

Zastępcy: prof. dr Stanisław Herbst i prof. dr Zdzisław Rajewski, dyrektor Muzeum Archeologicznego. Komisja ta kieruje zakrojonymi na szeroką skalę badaniami archeologicznymi na terenach zamkowych.

K o m i s j a F u n d u s z u Z a m k o w e g o: pod przewodnictwem prof. dr Mieczysława Łubińskiego nadzoruje i kontroluje wydatkowanie pieniędzy zebranych przez społeczeństwo na odbudowę Zamku.

K o m i s j a C z y n ó w S p o ł e c z n y c h, której przewodniczy poseł Andrzej Borodzik, dba o jak najwłaściwszą realizację deklaracji indywidualnych i zespołowych czynów społecznych przy pracach związanych z odbudową Zamku.

K o m i s j a P r o p a g a n d y pod przewodnictwem Leszka Wyszniackiego, prowadzi działalność zmierzającą do zapoznania społeczeństwa - przez wydawnictwa, filmy, wystawy, odczyty itp. z historią Zamku i jego odbudową.

POLSKI PANTEON

Obywatelski Komitet Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie opracował i przedstawił szerokiej opinii publicznej do dyskusji projekt zagospodarowania Zamku. Dyskusja ta toczyła się przez ponad dwa miesiące

- do 15 maja, w prasie, radio i telewizji. Z kraju i zza granicy nadeszło do Komitetu około 300 wypowiedzi, opinii, propozycji i pytań.

Większość zabierających głos poparła zasadnicze założenia projektu, w myśl których Zamek winien po odbudowie służyć całemu narodowi jako polski Panteon - pomnik naszej historii i kultury. Szeroko dyskutowana była i uzupełniana wieloma istotnymi postulatami koncepcja umieszczenia na Zamku /głównie na drugim piętrze, w salach nie posiadających wnętrza o historycznie ukształtowanym wystroju/ ekspozycji muzealnych prezentujących najwybitniejsze zjawiska polskiej kultury i nauki na przestrzeni wieków.

Wielu wypowiadających się wysunęło wniosek nie sformułowany w projekcie Komitetu, iż niezależnie od swej roli Panteonu Zamek winien także pełnić pewne funkcje reprezentacji państwowej. Zabytkowe sale byłyby więc - na przykład - właściwym miejscem dla przyjmowania listów uwierzytelniających akredytowanych w Polsce obcych przedstawicieli dyplomatycznych, wręczania nominacji profesorom, promocji oficerskich, przyjmowania delegacji itp. Sala Senatorska, upamiętniona uchwaleniem Konstytucji 3 Maja, mogłaby stać się miejscem uroczystych zebrań.

Wnioski z dyskusji opracują poszczególne Komisje Obywatelskiego Komitetu i przedstawiają je do decydującej uchwały plenarnego posiedzenia.

SIEDZIBA POLONII ZAGRANICZNEJ

Odrębną propozycję projektu zagospodarowania Zamku Królewskiego w Warszawie stanowi akceptowana w publicznej dyskusji koncepcja umieszczenia w salach parteru i piętra skrzydła południowo zachodniego /od Krakowskiego Przedmieścia/ siedziby Polonii. Pomieszczenia te - w tym dawna Sala Poselska oraz pokoje Podkomorzego - służyć będą rodakom z obczyzny jako miejsce spotkań w kraju, a także dla prezentacji ich życia i dorobku społeczno-kulturalnego.

Poza punktem obsługi informacyjnej nie będzie tu pomieszczeń biurowych. W podziemiu urządzona zostanie salka kinowa, w której m.in. prezentowane będą filmy obrazujące historię Zamku, odbudowę stolicy, życie i rozwój kraju.

TERMINY

Prezydium Obywatelskiego Komitetu zatwierdziło już kierunkowy terminarz robót przy wznoszeniu Zamku w latach 1971-1975. Trwają obecnie prace nad sporządzeniem dokumentacji technicznej i architektonicznej oraz kosztorysów.

Już od kwietnia prowadzone są roboty przy zagospodarowaniu terenu pod budowę, który w części od strony pl. Zamkowego i Trasy W-Z został ogrodzony siatką. Rozpoczęto prace ziemne - odsłaniane są fundamenty i piwnice, których część musi jeszcze być odgruzowana. W wykopach prowadzone są badania archeologiczne, pomiary geodezyjne i prace hydrogeologiczne. Po odsłonięciu istniejących murów i ścian piwnicznych nastąpi ich renowacja wraz z zabezpieczeniem przed wilgocią.

W pracach tych biorą udział - w czynie społecznym - grupy młodzieży i zespoły pracowników z różnych zakładów i instytucji.

Wstępne prace zakończone zostaną w listopadzie 1971 r., a na wiosnę 1972 r. budowa ruszy na całym froncie robót i zaczną rosnąć mury Zamku.

Do lipca 1974 r. cały Zamek ma stanąć pod dachem, krytym dachówką, wraz z wieżami i ich hełmami oraz wieżyczkami narożnymi /nie istniejącymi w okresie międzywojennym, zrekonstruowanymi na podstawie dawnych planów i szkiców/. W tym też terminie budynek będzie oszkolony i zostaną wykończone elewacje zewnątrz. Koszty tej budowy wyniosą 200-300 mln zł.

W latach następnych prowadzone będą roboty najtrudniejsze i najbardziej pracochłonne - przy wykańczaniu i urządzeniu wnętrz zamkowych.

NOWE ODKRYCIA ARCHEOLOGICZNE

O tym, że teren Zamku kryje w sobie jeszcze wiele niespodzianek dla badaczy jego dziejów, można było przekonać się w kwietniu br., gdy przy przesadzaniu niskopiennych dębów rosnących przed zachodnim skrzydłem zabytku pracownicy Miejskiego Przedsiębiorstwa Robót Ogrodniczych natrafili nieoczekiwanie na fragmenty gotyckiej budowli, ustawionej ukośnie do Zamku Wazów. Wezwani archeolodzy rozpoczęli prace w wykopach powstałych po wyjęciu drzew i wkrótce w południowej części fasady

zachodniej, odnaleźli część ściany piwnicznej z XV w. oraz fragmenty fundamentów jakiegoś budynku prawdopodobnie z XVI w. Dzięki tym odkryciom wzbogacona zostanie wiedza o historii zabytku i stanie zabudowy jego terenu z okresu przed powstaniem zachodniego skrzydła.

Komisja Historyczno-Archeologiczna Obywatelskiego Komitetu przystąpiła do zorganizowanych, metodycznych badań sięgających czasów ksiąząt mazowieckich, a nawet, być może, hipotetycznego założyciela Warszawy rycerza Warsa. Część prac archeologicznych wykonana zostanie w czynie społecznym przez ekipy naukowców delegowanych przez wszystkie instytucje w kraju zatrudniające badaczy tej specjalności.

Z OFIAR CAŁEGO NARODU

Apel Obywatelskiego Komitetu Odbudowy Zamku o zbiórkę ofiar na wskrzeszenie tego pomnikowego zabytku spotkał się z serdecznym odzewem wśród wszystkich warstw społeczeństwa. W ciągu pierwszych pięciu miesięcy po ogłoszeniu decyzji o przystąpieniu do odbudowy na krajowe konto bankowe w Powszechnej Kasie Oszczędności wpłynęło 60 mln zł. Wśród wpłat poczesne miejsce zajmują dary pieniężne załóg zakładów przemysłowych, młodzieży i jej wychowawców, rencistów, emerytów, kombatanatów dwóch wojen światowych, wojska, artystów, rzemieślników, rolników, pracowników różnych przedsiębiorstw i instytucji, związków i zrzeszeń.

Z szacunkowych obliczeń wynika, że w zbiórce tej wzięło już udział blisko 700 000 osób z całego kraju.

Wszyscy ofiarodawcy otrzymają od Obywatelskiego Komitetu artystycznie wykonane pamiątkowe podziękowanie. Autorem projektu tego podziękowania, wykonanego w czynie społecznym, jest artysta plastyk Stanisław Soszyński.

WSPÓLNYM WYSIŁKIEM

Oprócz ofiar pieniężnych do Komitetu nadeszło z całej Polski ponad 500 deklaracji, indywidualnych i zbiorowych, bezinteresownej społecznej pracy przy odbudowie Zamku.

Warto wymienić kilka przykładów takich zgłoszeń. Tak więc rzemieślnicy stolicy, zrzeszeni w Izbie Rzemieślniczej, zadeklarowali różne prace o łącznej wartości miliona zł. Załoga Gliwickich Zakładów Urządzeń Techni-

cznych zgłosiła gotowość wykonania odlewów większych elementów artystycznych na kwotę 500 tys. zł. Pracownicy Huty Szkła Okiennego w Sandomierzu zaofiarowali szkło do wszystkich zamkowych okien. Załoga Warszawskich Zakładów Eksploatacji Kruszywa dostarczy w czynie społecznym niezbędne do budowy ilości piasku i żwiru, a Zakłady Ogrodnicze ofiarują ozdobne drzewa i krzewy.

Bezinteresowny udział w pracach przy odbudowie Zamku zadeklarowało ponad 400 specjalistów z różnych dziedzin - architektów, inżynierów, konserwatorów zabytków, murarzy, cieśli, stolarzy, tapicerów, kowali, dekarzy i innych. Łączną wartość pieniężną wszystkich zadeklarowanych czynów społecznych określa się na miliony zł.

DARY DLA ZAMKU

Kilkadziesiąt różnych darów do zbiorów zamkowych przechowywanych jest tymczasowo w Muzeum Narodowym w Warszawie. Przytoczymy przykłady.

Zmarły przed paru laty znany pisarz i dramaturg Ludwik Hieronim Morstin zapisał Zamkowi w testamencie portret swego przodka, poety baroku Andrzeja Morsztyna /z 1690 r., pędzla H. Rigaud/. Zamieszkały w Londynie płk Roman Umiastowski podarował sześć rycin Stefano della Bella przedstawiających wjazd Jerzego Ossolińskiego do Rzymu w r. 1633. Dwa portrety - Anny z Radziwiłłów Tworowskiej /prawdopodobnie z XVII w./ i Jerzego Radziwiłła /z połowy XVIII w./ ofiarowała p. Ewelina Małachowska-Łempicka. Antoni Marszewski przekazał dwa włoskie obrazy z XVIII w., oba zatytułowane "Reduta fantastyczna". Portrety prymasa Michała Poniatowskiego i hetmana Jabłonowskiego stanowią dar Marii Radziwiłłowej, portret Ludwika z Ilińskich generałowej Giżyckiej pochodzi od Elżbiety Toczyłowskiej z Londynu, a portret Stanisława Augusta od Felicji Żeromskiej. Unikatową odbitkę własnego drzeworytu "Zburzenie Warszawy" /praca ta powstała w 1944 r., jej matrycę zniszczyli w pracowni artyści niemieccy żołnierze, którzy użyli desek drzeworytniczych jako opału/ ofiarował prof. Witold Chomicz z Krakowa.

Wśród darów przekazanych na rzecz zbiorów zamkowych znajdują się również cenne meble. I tak komplet wenecki z XVIII w. ofiarowała

Stanisława Gozdecka-Horzycowa, a empirową konsolę z lustrem - Lech Brydak. Z Zamku pochodzi i do Zamku powróci złożona rączka od laski z masy perłowej, podczas pożaru w 1939 r. ocalona przez Wiesława Jakubowskiego, wówczas 9-letniego chłopca; a przeciwwagę małej wskazówki zegara zamkowego przekazał Mieczysław Chołoniewski. Cenny druk - egzemplarz pierwszego wydania "Pana Tadeusza" z własnoręczną dedykacją Mickiewicza dla Ludwiki Pac - ofiarował Zamkowi W.O. Biernacki-Poray.

NIE NA ADMINISTRACJĘ

Dary pieniężne napływające na fundusz zamkowy ze zbiórki w kraju i w środowiskach polonijnych przeznaczone są wyłącznie i jedynie na pokrywanie wydatków związanych bezpośrednio z odbudową Zamku. Wszelkie koszty administracyjne, biurowe, jak też uposażenie nielicznego personelu zatrudnionego w biurze Obywatelskiego Komitetu pokrywane są przez Prezydium Rady Narodowej m. st. Warszawy.

Poważna część prac biurowych Komitetu, związanych z rejestracją obfitej korespondencji oraz księgowaniem odcinków wpłat na konta bankowe, wykonywana jest społecznie - przeważnie przez osoby znajdujące się na emeryturze.

WPŁATY POLAKÓW ZZA GRANICY

Do 1 czerwca br. na konto odbudowy Zamku w Banku Polskim Kasa Opieki wpłynęło blisko 20 000 dolarów USA /po przeliczeniu wpłat w różnych dewizach/. Walut niewymienialnych wpłacono: 2547,48 rubli, 6951 koron CSRS, 21 881 marek NRD, 100 forintów, 15 000 rjalsów kambożańskich, 635 dongów, 1330 rupii, 375 dolarów etiopskich, 35 dolarów nowozelandzkich, 355 juanów, 92,5 peso kubańskich, 272 dinarów irackich, 79 dinarów kuwejckich, 305 funtów libańskich, 3250 funtów tureckich, 35 funtów egipskich.

Dary pieniężne wpłynęły od przeszło 200 ofiarodawców z 27 krajów świata.

LISTY

Obywatelski Komitet Odbudowy Zamku otrzymał wiele listów z ośrodków polonijnych i od zagranicznych przyjaciół naszego narodu.

Pisali między innymi:

Cass Stankiewicz-Wiśniewski z Nowego Jorku: "Inicjatywa odbudowy Zamku przewyższa moje najśmielsze marzenia. Bronię Warszawy we wrześniu 1939 r.: oglądałem zniszczenie Zamku bombami nieprzyjacielskimi. Obecnie z dumą patrzę na Krzyż Walecznych - pamiątkę tamtych dni". Cass Stankiewicz-Wiśniewski przesłał do Komitetu czek na 500 dolarów.

"My grupka lwowskich dzieci uskładaliśmy ze swoich kieszonkowych skromną sumę, którą przeznaczamy na budowę Zamku Królewskiego w Warszawie". Pod listem widnieją podpisy 13 uczniów szkoły polskiej we Lwowie.

Dr Ignacy Czaykowski, przewodniczący Zagranicznego Komitetu Odbudowy Zamku Królewskiego z siedzibą w Londynie, przekazał sumę 2 001,04 funtów na odbudowę Zamku. "Suma ta - pisze dr Czaykowski - zebrana została przez poprzedni Zagraniczny Komitet Odbudowy Zamku, który zawiązał się w Londynie i prowadził akcję zbiórkową, zgodnie ze statutem, przez trzy lata. Przekazana kwota stanowi pełną sumę ofiar pieniężnych, złożonych przez Polaków zamieszkałych w Wielkiej Brytanii i innych krajach. Obejmuje także kilka wpłat dokonanych przez osoby innych narodowości, które uznały sprawę odbudowy Zamku za słuszną. Jesteśmy szczęśliwi, że w Warszawie powstał Obywatelski Komitet Odbudowy Zamku Królewskiego. Z naszej strony przyrzekamy pełne poparcie dla tej społecznej akcji, mającej na celu przywrócenie narodowi polskiemu tej wielkiej pamiątki historycznej".

Wiceprzewodniczący Komitetu prof. Stanisław Lorentz otrzymał serdeczny list z Paryża od znanej literatki francuskiej p. Rosy Bailly, najszczerzej przyjaciółki naszego kraju: "Drogi, Wielki Przyjacielu. Jaka to radość była usłyszeć, że Zamek zostanie zrekonstruowany. Tak szybko, jak tylko mogę, przesyłam mojego obola. Ale jest to moja pierwsza wpłata. Jeżeli zakończę wydanie mojej książki o Warszawie, prawa autorskie przekażę na fundusz odbudowy Zamku. Chciałabym także przeprowadzić zbiórkę między

moimi francuskimi przyjaciółmi. Byłam bardzo szczęśliwa kiedy przeczytałam w "Stolicy" listę pierwszych ofiarodawców. Załączam czek na Bank PeKaO na 1 000 zł."

Związek Polaków "Zgoda" w NRF powiadomił Komitet o wystąpieniu z apelem o poparcie decyzji władz polskich w sprawie odbudowy Zamku. W liście czytamy między innymi: "Z głębi naszych serc deklarujemy wszelkie poparcie dla inicjatywy i decyzji o odbudowie Zamku. Deklarujemy tę gotowość w imieniu tych wszystkich, którzy znajdują się w zasięgu naszego oddziaływania. Wiemy, iż - podobnie jak w kraju - ofiarność na ten cel będzie bardzo duża. Pragnęlibyśmy, aby jak najprędzej Zamek stanął odbudowany w całej swej okazałości. Dołożymy wszelkich sił i środków, aby to marzenie wszystkich naszych członków jak najprędzej się spełniło".

KOMITET ZA GRANICĄ

Powstały i działają już za granicą następujące Społeczne Komitety Odbudowy Zamku Królewskiego:

W i e l k a B r y t a n i a - Zagraniczny Komitet Odbudowy Zamku Królewskiego w Londynie /21 Devonshire Place London W. 1/. Przewodniczący dr Ignacy Czaykowski.

F r a n c j a - Polonijny Komitet Odbudowy Zamku Królewskiego w Lyonie na południową Francję. /26, Cours Vitton, Lyon 6-rue/. Przewodniczący Bolesław Kujawski.

Polsko-Francuski Komitet Odbudowy Zamku Królewskiego w Lille Przewodniczący prof. dr Jan Godlewski.

B e l g i a - Komitet Odbudowy Zamku Królewskiego w Brukseli /29, avenue des Gaulois, Bruxelles 4/. Przewodniczący Konsul Generalny Mieczysław Klimas.

S z w a j c a r i a - Komitet Odbudowy Zamku w Genewie /2 avenue Julez Grosnier Geneve/. Przewodniczący Stefan Stepczyński.

W ę g r y - Komitet Odbudowy Zamku przy Węgiersko-Polskim Towarzystwie im. Józefa Bema w Budapeszcie /Budapest V Műzsnich F. utca 34.11.1. Przewodniczący Stanisław Sikorski.

N o r w e g i a - Komitet Odbudowy Zamku z siedzibą w Oslo.
Przewodniczący J. Rusek.

WSZYSTKO O ZAMKU

W latach 1971-1972 ukaże się 9 dużych publikacji o Zamku Królewskim - o łącznym nakładzie ponad ćwierć miliona egzemplarzy.

Jeszcze w tym roku nakładem Państwowego Instytutu Wydawniczego wznowiona zostanie monografia Zamku Królewskiego pióra Aleksandra Króla. Książka ta, obrazująca dzieje zabytku od początku średniowiecza aż do wysadzenia jego ruin w powietrze, ukaże się w nakładzie 50 000 egzemplarzy.

Zbiorową pracę popularno-naukową pod redakcją prof. Aleksandra Gieysztora, zatytułowaną "Dzieje Zamku Królewskiego w Warszawie", opublikuje również w roku 1971 Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Już w czerwcu br. ukaże się w nakładzie 20 000 egzemplarzy w wydawnictwie "Sport i Turystyka" album Marii i Andrzeja Szypowskich zatytułowany "Zamek Królewski w Warszawie". Zawierać on będzie 70 zdjęć opatrzonych podpisami w języku angielskim, niemieckim, francuskim i polskim oraz skrótem tekstu autorskiego w obcych wersjach językowych.

Pod tym samym tytułem ukaże się jeszcze 50 000 egzemplarzy popularnej monografii pióra prof. Władysława Tomkiewicza, zawierająca 60 czarno-białych ilustracji i opracowana w dwóch wersjach językowych - polskiej i angielskiej. Edytorem jest wydawnictwo "Arkady".

Ze względu na zaczynający się sezon turystyczny szczególnie przydatną publikacją będzie "Informator o Zamku Królewskim" /W.A.G./ Będzie to bogato ilustrowane, skrótowe kompendium wiedzy o historii Zamku i aktualnych sprawach związanych z jego odbudową.

Na przełomie 1971 i 1972 r. czytelnicy powinni otrzymać album "Pamiętki Zamku Królewskiego w Warszawie", którego autorem będzie prof. Stanisław Lorentz. Tekst poświęcony zachowanym fragmentom wystroju wnętrza zamkowych, zilustrowany zostanie 100 kolorowymi i czarno-białymi ilustracjami. Wkładka z tłumaczeniem na języki angielski i francuski ułatwi korzystanie z tego albumu młodzieży polonijnej.

Wydawnictwo "Ruch" przekaże w maju do kolportażu zestaw pocztówek: 6 barwnych fotokopii portretów i rzeźb zamkowych; barwną planszę portretu koronacyjnego Stanisława Augusta Poniatowskiego, pędzla Bacciarellego; 3 barwne pocztówki przedstawiające fragmenty Zamku; 5 czarno-białych pocztówek przedstawiających Zamek sprzed 1939 r; 5 pocztówek wielotematowych pokazujących Zamek w 1939 r. oraz po jego zburzeniu.

W trzecim kwartale bieżącego roku to samo wydawnictwo rozprowadzi karnety z barwnymi reprodukcjami fragmentów dekoracji freskowej Jana Bogumiła Plerscha oraz karnety z barwnymi reprodukcjami wyposażenia Zamku - tkanin, zegarów, kandelabrow i arrasów zamkowych.

W najbliższym czasie ukaże się pierwszy zamkowy znaczek pocztowy wartości 60 groszy, wraz z kopertą z nadrukiem tegoż znaczka oraz karta pocztowa z nadrukiem znaczka 40-groszowego i jeden wzór ozdobnego telegramu. Znaczek będzie przedstawiał Zamek wraz z kolumną Zygmunta.

Mennica Państwowa przystąpiła do wybicia pamiątkowego medalu zamkowego, zaprojektowanego w darze dla Komitetu przez znanego artystę Edwarda Gorola z Warszawy. Medal, jako symbol idei odbudowy, przedstawia na połowie awersu ruiny z 1944 r., na drugiej - fragment Zamku z napisem "Zamek Królewski w Warszawie - 1971". Na rewersie - herby królewskie i dawnej Warszawy. Medal, wykonany w czynie społecznym przez załogę Mennicy, przeznaczony będzie dla osób szczególnie zasłużonych w dziele odbudowy Zamku.

ODWIEDZCIE W WARSZAWIE

Siedziba Obywatelskiego Komitetu Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie mieści się przy placu Zamkowym 10, telefon 31-66-99. Kierownikiem Biura OKOZK jest mgr Wojciech Lipiński.

Z a m e k K r ó l e w s k i. Cały teren robót na Zamku jest doskonale widoczny dla zwiedzających z Krakowskiego Przedmieścia i placu Zamkowego. Przy ażurowym ogrodzeniu znajduje się 15 plansz przedstawiających historię Zamku, wystrój wnętrz zabytkowych i jego widok po odbudowie. Można także zwiedzać ocalałe fragmenty między innymi Salę Kolumnową w skrzydle Biblioteki Stanisławowskiej i Łożę Masońską w Pałacu pod Blachą.

M u z e u m N a r o d o w e w W a r s z a w i e.

Al. Jerozolimskie 3 tel. 21-10-31 - wystawa zbiorów zamkowych, czynna codziennie prócz poniedziałków.

M u z e u m H i s t o r y c z n e m . s t . W a r s z a w y . Rynek Starego Miasta 42, pokazy filmów z historii zniszczenia i odbudowy stolicy, czynne codziennie prócz poniedziałków.

T o w a r z y s t w o Ł ą c z n o ś c i z P o l o n i ą z a g r a n i c z n ą "P o l o n i a" - siedziba; Bracka 5 tel. 21-44-21.

NUMERY KONT

Krajowe konto bankowe Obywatelskiego Komitetu Odbudowy Zamku Królewskiego: Powszechna Kasa Oszczędności I O. Warszawa Nr 1-9-122.122.

Zagraniczne konto OKOZK Warszawa E/100/700 Polska Kasa Opieki S. A.

B I U L E T Y N Z A M E K

Wydawca: Obywatelski Komitet Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie.

Redaguje Bernard Kiser.

Wykonuje Polska Agencja "INTERPRESS" ul. Bagatela 12
